

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Α Π Ο Φ Α Σ Η **Αριθ. 393/15.7.2008**

Σήμερα ημέρα Τρίτη 15 Ιουλίου 2008 και ώρα 11:00 το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης συνήλθε σε συνεδρίαση, στην οποία παρέστησαν ο Πρόεδρος του ΕΣΡ Ιωάννης Λασκαρίδης ο Αντιπρόεδρος Νέστορ Κουράκης και τα μέλη Εύη Δεμίρη, Ίριδα Αυδή-Καλκάνη, Κωνσταντίνος Τσουράκης και Κωνσταντίνος Αποστολάς. Απόν ο Γιάννης Παπακώστας.

A. Ιστορικό-Νομική θεμελίωση

1. Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης κατά τη σημερινή συνεδρίαση ασχολήθηκε με την από της εταιρείας **ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε.**, ιδιοκτήτριας του τηλεοπτικού σταθμού **ALTER CHANNEL** ενδεχομένη παραβίαση της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας.
2. Η συζήτηση της υποθέσεως πραγματοποιήθηκε την 15^η Ιουλίου 2008.
3. Το Συμβούλιο έλαβε υπόψη του τις ακόλουθες διατάξεις:

I. Το άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος, κατά το οποίον η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του κράτους. Ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του ΕΣΡ που είναι ανεξάρτητη αρχή όπως ο νόμος ορίζει.

II. Το άρθρο 10 παρ. 1 του Π.Δ/τος 77/2003 κατά το οποίο απαγορεύεται η παρουσίαση ανηλίκων μέσω εικόνας, ονόματος ή άλλου τρόπου που να καθιστά σαφή την ταυτότητά τους ή συμμετοχή τους σε όλες τις εκπομπές όταν αυτοί είναι μάρτυρες ή θύματα εγκληματικών ενεργειών ή δυστυχημάτων ή βρίσκονται σε δύσκολη κατάσταση. Σε καμία από τις ανωτέρω περιπτώσεις δεν λαμβάνεται συνέντευξη από ανήλικο κάτω των 14 ετών. Κατ' εξαίρεση, η παρουσίαση αυτή επιτρέπεται εφόσον είναι αναγκαία για την ενημέρωση του κοινού και δεν προκαλεί πόνο ή βλάβη στην προσωπικότητα του ανηλίκου και σε κάθε περίπτωση, μόνο ύστερα από γραπτή άδεια αυτού που ασκεί τη γονική μέριμνα ή την επιμέλεια.

III. Το άρθρο 4 παρ. 1 στοιχ. β και ε του Ν. 2863/2000, κατά το οποίον το ΕΣΡ ελέγχει την τήρηση της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας και επιβάλλει τις από το άρθρο 4 παρ. 1 του Ν. 2328/1995 προβλεπόμενες κυρώσεις.

B. Αιτιολογικό

Εκ των στοιχείων του φακέλου, των ενώπιον του Συμβουλίου τούτου εξηγήσεων του εκπροσώπου του τηλεοπτικού σταθμού **ALTER CHANNEL**, της παρακολουθήσεως από μαγνητοταινία της εκπομπής «Οι πύλες του ανεξήγητου» της 15.3.2008 και του υποβληθέντος υπομνήματος, προέκυψαν τα ακόλουθα:

Η εκπομπή της 15^{ης} Μαρτίου, που μεταδόθηκε στις 23:00 και έφερε σήμανση 2^{ης} κατηγορίας (‘Κατάλληλο- Επιθυμητή η γονική συναίνεση’), ασχολήθηκε με ένα «πολύ ωραίο θέμα» κατά τα λεγόμενα του κ. Χαρδαβέλλα, ένα πείραμα τηλεπάθειας: «Για πρώτη φορά θα παρακολουθήσετε ένα πείραμα τηλεπάθειας. Έγινε ειδικά για την εκπομπή μας στο Παρίσι, στο Κέντρο Μεταφυσικών Ερευνών που υπάρχει εκεί, όπου είναι μια επιστημονική ομάδα με ψυχολόγους, φυσικούς, με ερευνητές, οι οποίοι έχουν ένα ολόκληρο οίκημα με επικεφαλής τον πολύ γνωστό Έλληνα Μάριο Βάρβογλη, ο οποίος ασχολείται με τη μεταφυσική πάρα πολύ και μας περιγράψανε πάρα πολλά πράγματα και μας κάνανε και ένα πείραμα με δύο κυρίες. Θα το δείτε σε λίγο. Ένα πείραμα τηλεπαθητικής μεταφοράς μιας εικόνας που βλέπει μια γυναίκα σε ένα δωμάτιο και τη στέλνει νοερά, τηλεπαθητικά σε μια άλλη γυναίκα που είναι σε ένα άλλο δωμάτιο στο υπόγειο αυτού του κτιρίου...Εκείνο που έχει σημασία είναι ότι για πρώτη φορά σε αυτή την εκπομπή σήμερα, το θέμα της τηλεπάθειας που μοιάζει να είναι και λίγο μεταφυσικό, προσπαθούμε να το εξηγήσουμε μέσα από μια έρευνα που είναι και επιστημονική και έχει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον. Κάποια στιγμή θα ακούσετε ότι η τηλεπάθεια μπορεί να βοηθήσει και στην αρχαιολογία, δηλαδή να μπορέσουν κάποια άτομα που έχουν κάποιες ειδικές ικανότητες, να μεταφερθούν σε ένα χρόνο παρελθόντος με ευρήματα αρχαιολογικά και να δώσουν την ιστορική τους εξήγηση...». Μετά αυτό το σύντομο πρόλογο του κυρίου Χαρδαβέλλα επί του θέματος της εκπομπής, το λόγο παίρνει η συμπαραουσιάστριά του για να συμπληρώσει τα εξής: «Και ενώ στην Ελλάδα είμαστε συνήθως σκεπτικιστές πάνω στα μεταφυσικά φαινόμενα και τα αντιμετωπίζουμε με κάπως αρνητικό τρόπο, στο εξωτερικό τα πράγματα είναι εντελώς διαφορετικά. Έχουνε φτάσει στο σημείο ιστορικοί, αρχαιολόγοι να συνεργάζονται με μέντιουμ, ανθρώπους που έχουν ενόραση προκειμένου να βρουν κρυμμένους αρχαιολογικούς θησαυρούς αλλά ακόμα και στη Γαλλία...τα πράγματα έχουν εξελιχθεί ακόμα περισσότερο. Έχουνε φτάσει στο σημείο η αστυνομία να συνεργάζεται με ψυχικούς ντετέκτιβ, ανθρώπους που είναι μέντιουμ προκειμένου να λύσουν δολοφονίες».

Μετά το διαφημιστικό διάλειμμα, προβάλλεται το πρώτο μέρος από το σχετικό βίντεο με το πείραμα τηλεπάθειας, που έλαβε χώρα στο Διεθνές Ινστιτούτο Μεταφυσικής στο Παρίσι. Ο επικεφαλής του εν λόγω κέντρου εξηγεί στον απεσταλμένο της εκπομπής: «Αυτό που συμβαίνει στην τηλεπάθεια είναι ότι ένα άτομο το οποίο ονομάζουμε ‘δέκτη’, είτε σε όνειρο είτε σε όραμα, λαμβάνει κάποιες πληροφορίες ή βγάζει νόημα για αυτό που συνέβη ή πρόκειται να συμβεί σε άλλο άτομο, το οποίο βρίσκεται έξω από το αισθητηριακό πεδίο του δέκτη. Στην τηλεπάθεια φαίνεται πως υπάρχει άμεση ψυχική επαφή μεταξύ των δύο ατόμων από απόσταση, την οποία δεν μπορούμε να εξηγήσουμε μέσω των γνωστών αισθητηριακών καναλιών» (Επί της οθόνης εμφανίζεται super «Ψυχική Επαφή μέσα από άγνωστο κανάλι»).

Στο ίδιο βίντεο, άλλος επιστημονικός συνεργάτης του Ινστιτούτου εξηγεί πως «η διορατική αρχαιολογία αφορά την ψυχική ικανότητα εφαρμοσμένη στην αρχαιολογία».

Μετά από αυτό το βίντεο, ο Κ. Χαρδαβέλλας απευθυνόμενος στους τηλεθεατές, τους καλεσμένους του αλλά και το κοινό που παρακολουθεί ζωντανά την εκπομπή από το studio, επισημαίνει: «Σας βεβαιώνω ότι έχει πολύ μεγάλο ενδιαφέρον η σημερινή εκπομπή. Εγώ ξέρετε λειτουργώ σαν μεσαιός τηλεθεατής, δηλαδή όταν παίρνω όλα

αυτά τα θέματα που μου φέρνουν οι συνεργάτες μου και αρχίζω να τα μοντάρω και τα μελετώ δημοσιογραφικά...είμαι ο μέσος τηλεθεατής και καταλαβαίνω αν ένα θέμα έχει ενδιαφέρον ή όχι». Στη συνέχεια, παρουσιάζει το πάνελ της εκπομπής, που απαρτίζεται από τους Δημήτρη Κουντούρη (νευρολόγο, ψυχίατρο), Λευτέρη Σαραγά (ηλεκτρονικό μηχανικό στο πυρηνικό εργαστήριο «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»), Αγγελική Πέτροβα (βιοθεραπεύτρια), Θανάση Δελφίνη (ψυχολόγο, Πρόεδρο του Ολυμπιακού ιδρύματος), Χαριτίνη Χριστάκου (διάμεσο Αγγελικής Καθοδήγησης) και Γιώργο Κυρίτση (ραδιοαισθητικό).

Λίγο αργότερα, προβάλλεται η συνέχεια του βίντεο με το πείραμα τηλεπάθειας και μεταξύ άλλων, ακούγονται τα ακόλουθα: «...Το Διεθνές Ινστιτούτο Μεταφυσικής δημιουργήθηκε από Γάλλους επιστήμονες το 1919, στοχεύοντας στην επιστημονική εξήγηση μεταφυσικών φαινομένων, όπως η τηλεπάθεια, η διόραση, η τηλεκίνηση, ώστε να ξεπεραστούν οι δογματικές αντιλήψεις της θρησκείας της εποχής. Σήμερα, το Διεθνές Ινστιτούτο Μεταφυσικής, μέσα από την έρευνα, επιχειρεί να εξηγήσει τα παραψυχολογικά φαινόμενα, να ενημερώσει του ενδιαφερόμενους –Γάλλους και μη- και να δώσει σαφείς απαντήσεις στα μεταφυσικά ζητήματα. Το Ινστιτούτο λειτουργεί ως πόλος έλξης των πιο επιφανών επιστημόνων ψυχολογίας, παραψυχολογίας, φυσικής, διαισθητικής αρχαιολογίας, καθώς και χαρισματικών ατόμων με παραψυχικές ικανότητες. Εκεί ανταλλάσσουν απόψεις και μοιράζονται εμπειρίες ενώ συγχρόνως εκτελούνται πειράματα που αποδεικνύουν την ύπαρξη ενός άλλου κόσμου πέραν του υλικού, ενός κόσμου που οι πέντε αισθήσεις μας δεν αρκούν για να τον αντιληφθούμε. Στην αποστολή μας, είχαμε την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε και να προβάλουμε κατ' αποκλειστικότητα, για πρώτη φορά στην ελληνική τηλεόραση, πειράματα τηλεπάθειας που αποδεικνύουν με επιστημονικό τρόπο την ύπαρξη μεταφυσικών ιδιοτήτων, που διαθέτουν ορισμένοι χαρισματικοί άνθρωποι γύρω μας».

Κατά τη διάρκεια του βίντεο παρουσιάζεται η διαδικασία του πειράματος τηλεπάθειας, που τελικά δεν πετυχαίνει καθώς οι δύο γυναίκες δε μοιράζονται τηλεπαθητικά την ίδια εικόνα. Μετά από το εν λόγω βίντεο, ο Κ. Χαρδαβέλλας επισημαίνει τα εξής: «Από την ημέρα που ξεκίνησε αυτή η εκπομπή, εδώ και τέσσερα χρόνια, η δική μου άποψη-θέση, την οποία έχω μεταβιβάσει και στους συνεργάτες μου, ότι εκείνο που πρέπει να προστατεύσουμε είναι η αξιοπιστία της εκπομπής αυτής, δηλαδή δεν πρέπει τίποτα να κατασκευάζουμε, τίποτα να 'στήνουμε' και σε καμία περίπτωση να μην παραπλανάμε τον κόσμο, που σημαίνει ότι σας το δείξαμε το πείραμα για να δώσουμε και την έμφαση στο γεγονός ότι δε 'στήνουμε' τίποτα σε αυτή την εκπομπή. Αν έχουμε αποτύχει κάπου, αν έχει αποτύχει ένα πείραμα, θα το δείξουμε. Αυτό δεν σημαίνει ότι αναιρεί το αποτέλεσμα αυτών των προσπαθειών...Για μένα, η αξιοπιστία αυτής της εκπομπής είναι πάνω από όλα».

Στη συνέχεια, ακολουθεί συζήτηση με τους καλεσμένους στο πάνελ της εκπομπής ενώ μεταδίδονται και άλλα βίντεο, μεταξύ των οποίων και ένα με τίτλο «ΥΠΕΡ-ΟΠΛΟ ΜΕ ΤΗΛΕΠΑΘΗΤΙΚΟΥΣ», που αναφέρεται σε κατασκόπους της KGB με τηλεπαθητικές ικανότητες.

Κλείνοντας τη σύντομη και ενδεικτική αναφορά στο περιεχόμενο της εκπομπής «ΟΙ ΠΥΛΕΣ ΤΟΥ ΑΝΕΞΗΓΗΤΟΥ» της 15^{ης} Μαρτίου 2008, παράλληλα με τα βίντεο και τη συζήτηση στο studio, επί της οθόνης εμφανίστηκαν super, που αποδίδουν συνοπτικά όσα παρουσιάστηκαν στο πλαίσιο του εν λόγω προγράμματος, όπως: «Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΤΑΙ», «ΨΥΧΙΚΟΙ ΣΤΟ ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ», «ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΤΑ ΔΟΓΜΑΤΙΣΜΟΥ», «Η ΔΙΟΡΑΣΗ ΠΛΑΪ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΚΑΠΑΝΗ», «ΟΙ ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΟΥ ΝΟΥ», «ΟΛΟΙ ΕΧΟΥΜΕ ΤΗΝ ΤΗΛΕΠΑΘΕΙΑ ΜΕΣΑ ΜΑΣ», «ΤΗΛΕΠΑΘΕΙΑ: ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΦΥΣΗ Ή ΑΝΕΞΗΓΗΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ;»,

«ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ ΝΟΥΣ: ΚΑΝΑΛΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ», «Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΕΠΑΦΗΣ», «ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΣΥΜΠΙΑΝΤΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ», «ΕΠΗΡΕΑΣΤΕ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΜΕ ΤΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΝΟΥ», «Η ΨΥΧΟΜΕΤΡΙΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΙ ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ», «ΟΥΔΕΝ ΚΡΥΠΤΟΝ ΥΠΟ ΤΗΝ...ΔΙΟΡΑΣΗ».

Τέλος, όσον αφορά συγκεκριμένα τη συμμετοχή των ανηλίκων θεατών στην εκπομπή, καταγράφηκαν τα ακόλουθα:

Στην αρχή της εκπομπής (ένδειξη χρόνου DVD: 04':29''), ο Κ. Χαρδαβέλλας αναφέρεται στα παιδιά που βρίσκονται στο κοινό («...πιτσιρίκια που βλέπω πολλά σήμερα στην εκπομπή και χαίρομαι πάρα πολύ για αυτό...»), ενώ αργότερα (1:37':50'') ρωτά τα ονόματά τους και ποια ποδοσφαιρική ομάδα υποστηρίζουν.

Επίσης, κατά τη διάρκεια του προγράμματος, προβάλλονται ανά διαστήματα πλάνα από το κοινό και κατά συνέπεια από τα παιδιά που βρίσκονται στο studio. Μετά από 2 ώρες και 21 λεπτά εκπομπής (2:21:10), ο κύριος Χαρδαβέλλας πλησιάζει ξανά τα παιδιά και έχει ένα σύντομο διάλογο μαζί τους. «Δεν έπρεπε να κοιμάσαι τέτοια ώρα;» ρωτά χαμογελαστά το πρώτο παιδάκι, που συνοδεύεται από τη μητέρα του και συνεχίζει: «Σου αρέσει αυτή η εκπομπή;». «Ναι...» απαντά το παιδί.

-«Γιατί σου αρέσει;»

-«Ε...έτσι για πλάκα...»

-«Μ' αρέσει που σου αρέσει για πλάκα».

«Σου αρέσει αυτή η εκπομπή; Τη βλέπεις;» ρωτά ο δημοσιογράφος το επόμενο παιδί, ηλικίας 10,5 ετών.

-«Ναι, μερικές φορές».

-«Γιατί σου αρέσει;»

-«Γιατί είναι ενδιαφέρον (ενδιαφέρονσα)»

-«Τι ενδιαφέρον έχει για σένα; Τι σου αρέσει περισσότερο; Τα U.F.O, οι εξωγήινοι, τι σου αρέσει περισσότερο; ...γιατί ξέρω σε αυτή την ηλικία αυτά αρέσουν. Ποια θέματα σου αρέσουν περισσότερο, ξέρεις;»

Σε αυτό το σημείο, παρεμβαίνει η μητέρα του νεαρού λέγοντας: «Για αυτό το θέμα που ήρθαμε, όντως ενδιαφέρεται. Έχει κάποιες ικανότητες ή μας φαίνεται...δεν ξέρουμε, δεν είμαι σίγουρη». «Θα το δείτε στην πορεία» απαντά ο κ. Χαρδαβέλλας.

Το επόμενο παιδί είναι μαθητής Α΄ Γυμνασίου. «Σου αρέσει αυτή η εκπομπή, σ' ενδιαφέρει;» το ρωτά ο Κ. Χαρδαβέλλας, που επισημαίνει ότι βάσει των μετρήσεων τηλεθέασης που λαμβάνει κάθε Δευτέρα πρωί, οι ηλικίες των 12, 14, 15 είναι και οι πιο φανατικοί τηλεθεατές της εκπομπής. «Εμένα αυτή η εκπομπή μου αρέσει γιατί μαθαίνω κάποια πράγματα που δεν ξέρω και θέλω να μάθω» εξηγεί ο νεαρός και ο δημοσιογράφος τον ρωτά συγκεκριμένα: «Σου αρέσει αυτό το μεταφυσικό, η αναζήτηση άγνωστων χώρων, κόσμων κ.λπ;». «Ναι, μ' αρέσει» απαντά το παιδί και δίνει το μικρόφωνο στο φίλο και συμμαθητή του που κάθεται δίπλα του. «Βασικά, εμένα μου αρέσει η εκπομπή πάντα, τη βλέπω πάντα διότι μαθαίνω κάποια πράγματα που ακούω από άλλους, τ' αναζητώ και βρίσκω περισσότερα πράγματα από τους άλλους...» δηλώνει ο νεαρός και ο Κ. Χαρδαβέλλας συμπληρώνει: «Ναι και βρίσκεις απαντήσεις σε αυτή την εκπομπή, εννοείς. Σε ενδιαφέρει το άγνωστο, το μεταφυσικό, το διάστημα, τι περισσότερο;...». «Πιο πολύ μου αρέσει το μεταφυσικό» διευκρινίζει ο νεαρός.

Ολοκληρώνοντας αυτή τη σύντομη συζήτηση με τα παιδιά, ο δημοσιογράφος χαμογελαστός, ξεκινά να εκφράσει τη χαρά του προφανώς για την απήχηση της εκπομπής στις τόσο νεαρές ηλικίες αλλά στο τέλος καταλήγει να λέει: «Εγώ χαίρομαι πάρα πολύ όταν...βέβαια, άλλη φορά μη σας βλέπω καθημερινή να

ξενυχτάτε τέτοια ώρα διότι εγώ τον δικό μου (ενν. γιο) τον βάζω και κοιμάται από τις 9:30, 10 το βράδυ. Δεν έχει τέτοια...».

Πρόκειται περί εκπομπής που προβλήθηκε από της 21:00 ώρας και μετά, η οποία ασχολήθηκε με μεταφυσικές έρευνες. Μετά τη προβολή ταινιών έγινε συζήτηση στην οποία συμμετείχαν και ανήλικα παιδιά. Η συμμετοχή ανηλίκων σε εκπομπή με το προαναφερθέν θέμα και σε ώρα ακατάλληλη για ανηλίκους, ήταν ικανή να επιφέρει βλάβη στην προσωπικότητά τους. Όμως ανεξαρτήτως τούτου, το θέμα της εκπομπής δεν ήταν κατάλληλο για την ηλικία τους και την ωριμότητά τους και συνεπώς δεν ήταν προς το συμφέρον τους (άρθρο 24 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης - 200/C364/01) στο πλαίσιο της προστασίας της παιδικής ηλικίας και της νεότητας (άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος). Για την εν λόγω εκτροπή ενδείκνυται όπως επιβληθεί στον τηλεοπτικό σταθμό η διοικητική κύρωση της συστάσεως. Μειοψήφησε ο Πρόεδρος Ιωάννης Λασκαρίδης κατά τον οποίο από το άρθρο 10 παρ. 1 του Π.Δ/τος 77/2003, απαγορεύεται η εμφάνιση των ανηλίκων στη τηλεόραση κατά τις στην εν λόγω διάταξη αναφερόμενες περιπτώσεις. Εν προκειμένω δε συντρέχει τοιαύτη περίπτωση και δεν θα έπρεπε να επιβληθεί καμιά διοικητική κύρωση.

*Για τους λόγους αυτούς
Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης*

Επιβάλλει στην εταιρεία με την επωνυμία **ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ Α.Ε** ιδιοκτήτρια του τηλεοπτικού σταθμού **ALTER CHANNEL**, την διοικητική κύρωση της συστάσεως, όπως μη εμφανίζει ανηλίκους σε ακατάλληλες εκπομπές και σε ώρα εκτός παιδικής ζώνης, με απειλή επιβολής αυστηροτέρων κυρώσεων.

Κρίθηκε, αποφασίστηκε και δημοσιεύθηκε κατά την 15^η Ιουλίου 2008.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Ε.Σ.Ρ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΣΚΑΡΙΔΗΣ